

Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2023. godinu

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: AZTN) temeljem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13., 41/21. i 155/23.; u daljnjem tekstu: ZZTN)¹ i Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17. 52/21. i 27/24; u daljnjem tekstu: ZTNP)², u zakonskom roku podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2023. godinu (u daljnjem tekstu: Izvješće). Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku, stručnu i širu javnost informiralo o svim aktivnostima AZTN-a u 2023. godini i time osigurala transparentnost njezina rada te dodatno doprinijelo promicanju učinkovitog tržišnog natjecanja, kao i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH).

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva čija je svrha osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Učinkovitim tržišnim natjecanjem potiče se poduzetništvo i učinkovitost, proširuje se izbor za potrošače, postižu se niže cijene i bolja kvaliteta proizvoda i usluga. Također, djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo djelovanje AZTN-a, već i državnih tijela, u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu, te njihovu osposobljenost da ta pravila učinkovito provode u praksi.

Sukladno važećem Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i propisima Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Pročišćene verzije Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, SL C 202, 7.6.2016.; (u daljnjem tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; (u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003), i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; (u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

¹ ZZTN, članak 26. stavci 6. i 7.

² ZNTP, članak 16.

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja odnosno postupke može voditi paralelnom primjenom odredbi ZZTN-a i članaka 101. i 102. UFEU-a.

AZTN je nadležan za provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja koji se primjenjuju na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja poduzetnika u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i *ex ante* kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Primjena tog zakona započela je 1. travnja 2018. godine. Prva novela bila je rezultat potrebe za prijenosom odredbi Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima (SL L 111, 25.4.2019.; u daljnjem tekstu: Direktiva 2019/633) u hrvatski pravni sustav, koja je na snagu stupila 1. rujna 2022. Druga novela iz 2024. godine na snagu je stupila 14. ožujka 2024.³

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga kupaca u odnosu na njihove dobavljače. Cilj toga zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

Unutarnji ustroj i način rada AZTN-a, opći akti AZTN-a te druga pitanja važna za rad AZTN-a, pobliže se uređuju Statutom AZTN-a, koji potvrđuje Hrvatski sabor⁴.

AZTN-om upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Vijeće). Vijeće je tijelo AZTN-a koje ima pet članova⁵. Predsjednik i članovi Vijeća su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada RH), imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina⁶. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZZTN-om⁷. Tako, primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Istovremeno, osigurano je da predsjednik i članovi Vijeća ne mogu biti razriješeni dužnosti zbog razloga

³ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.), i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 27/24).

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11., 74/14., 60/18. i 63/22.

⁵ Izrazi koji se koriste u ovom tekstu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

⁶ ZZTN, članak 27.

⁷ ZZTN, članak 28.

povezanih s urednim obavljanjem svojih dužnosti odnosno urednim izvršavanjem svojih ovlasti u primjeni ZZTN-a te članaka 101. i 102. UFEU-a.⁸

Vijeće, kao tijelo koje upravlja radom AZTN-a, odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a donosi na svojim sjednicama. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a na svakoj sjednici mora biti nazočan predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća AZTN-a.

Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani.⁹ U ovoj izvještajnoj godini održano je 45 sjednica Vijeća na kojima je odlučeno o 212 točaka dnevnog reda.

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi AZTN-om. U rukovođenju AZTN-om predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje AZTN-a te odgovara za stručni rad AZTN-a. Zamjenika predsjednika, na prijedlog predsjednika Vijeća, bira Vijeće većinom glasova.

Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja se u pravilu prema zakonu sastoji od pet članova, no s obzirom na to da je Hrvatski sabor imenovao dosadašnju članicu Vijeća, dr.sc. Mirtu Kapural, dipl.iur. za predsjednicu Vijeća, ostalo je upražnjeno jedno mjesto u Vijeću. Tako je Vijeće na dan 31. prosinca 2023. bilo sastavljeno od četiri člana - jednog ekonomista i tri pravnika. Vijeće su u izvještajnoj godini činili: dr. sc. Mirta Kapural, dipl.iur., predsjednica Vijeća (u prvom mandatu od listopada 2021. do listopada 2026.), Vesna Patrlj, dipl.iur., zamjenica predsjednice Vijeća (u trećem mandatu od ožujka 2019. do ožujka 2024.), mr. sc. Ljiljana Pavlic, dipl.oec., članica Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.) i Denis Matić, dipl.iur., član Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.).

U trenutku pisanja ovog Izvješća, Vijeće AZTN-a čine: predsjednica Vijeća dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur., zamjenica predsjednice Vijeća mr.sc. Branimira Kovačević, dipl.oec., (u prvom mandatu od 28. veljače 2024.), i članovi Vijeća Denis Matić, dipl.iur., (u trećem mandatu od 28. veljače 2024.), Hrvoje Šeremet, dipl.iur. (u prvom mandatu od 28. veljače 2024.) i Sandra Mikinac, dipl.iur. (u prvom mandatu od 28. veljače 2024.).

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike. Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim, koji se ovisno o složenosti predmeta, sastoji od najmanje jednog pravника i jednog ekonomista kojima se često pridružuje i informatičar. Službene osobe iz stručne službe AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu, na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

AZTN je neovisan u svom radu, svoje ovlasti izvršava neovisno i nepristrano u interesu učinkovite i ujednačene primjene odredaba zakona iz svoje nadležnosti. Vijeće i stručna služba provode svoje ovlasti neovisno o političkom i drugom vanjskom utjecaju te bez traženja i primanja uputa od Vlade RH ili bilo kojeg drugog javnog ili privatnog subjekta pri obavljanju svojih dužnosti i izvršavanju svojih ovlasti, a za svoj rad AZTN odgovara Hrvatskom saboru.

⁸ ZZTN, članak 29. stavak 4.

⁹ ZZTN, članak 31., i ZNTP članak 13. stavak 2.

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. U skladu s fiskalnim mogućnostima Državnog proračuna RH, AZTN-u se osiguravaju sredstva za dostatan broj kvalificiranih zaposlenika te dostatni financijski, tehnički i tehnološki resursi koji su potrebni za učinkovito obavljanje ovlasti AZTN-a. Pritom je AZTN neovisan u namjenskom trošenju dodijeljenih financijskih sredstava za provedbu svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje i pridržavajući se u cijelosti odredaba posebnih propisa o izvršavanju Državnog proračuna RH.

AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2023. godinu iznosila su 2.316.854,00 EUR, dok je izvršenje rashoda iznosilo 2.308.555,89 EUR, što predstavlja izvršenje od 99,64 % u odnosu na Tekući plan za 2023. godinu.

Novčane kazne koje utvrđuje i izriče AZTN za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a prihod su Državnog proračuna RH.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u 2023. godini realizirane su s manjim brojem zaposlenih stručnjaka iz stručne službe u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2023. godine imao 53 zaposlenih radnika, dok ih je u 2022. godini bilo 56. U 2023. godini došlo je do prestanka radnog odnosa u odnosu na pet radnika.

Zadaća AZTN-a je doprinijeti kvalitetnom funkcioniranju tržišta čime se postižu prednosti za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini, otklanjanjem zapreka i nedostataka na tržištu kroz učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Osnovni cilj AZTN-a kao stručnog tijela i općeg regulatora za tržišno natjecanje na svim tržištima je provedbom i promicanjem prava tržišnog natjecanja uspostaviti i očuvati djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni rast, doprinositi dobrobiti gospodarstva RH, osigurati maksimalne koristi i pozitivne učinke za potrošače u vidu većeg izbora i kvalitete proizvoda i usluga, i nižih cijena, poticati poduzetnike na unaprjeđenje efikasnosti i inovacija na tržištu te uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

AZTN je u 2023. godini riješio ukupno 661 predmet iz područja tržišnog natjecanja i zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. U 2023. godini AZTN je riješio 53 upravna predmeta i 608 neupravnih predmeta.

Za utvrđene povrede oba zakona za čiju je provedbu nadležan, AZTN je tijekom 2023. godine izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 363.336,88 EUR.

Od kada ima ovlast izricanja novčanih kazni u području oba zakona za čiju je provedbu nadležan (za ZZTN od 1.10.2010. i za ZNTP od 7.12.2017.) pa do kraja 2023. godine, AZTN je izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 5.341,782.70 EUR, od toga 4.259,619.08 EUR iz područja tržišnog natjecanja i 1.082,163.61 EUR iz područja nepoštenih trgovačkih praksi).

Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2023. godini

	Broj riješenih predmeta u 2023.		
	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	46	7	53
Neupravni predmeti	566	42	608
Sveukupno:	612	49	661

Izvor: AZTN

U 2023. godini, došlo je do blagog pada broja riješenih upravnih predmeta u odnosu na prethodnu godinu, kada je ukupno riješeno 699 predmeta (upravnih i neupravnih). Razlog blagog smanjenja ukupnog broja riješenih predmeta je smanjenje broja neupravnih predmeta iz područja tržišnog natjecanja zbog, primjerice, manjeg broja zaprimljenih notifikacija koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004. Naime, u promatranoj 2023. godini zaprimljeno je i riješeno 17 notifikacija manje u odnosu na 2022. godinu. U izvještajnoj 2023. godini zaprimljeno je i riješeno 360 notifikacija, dok je u prethodnoj 2022. godini isti pokazatelj iznosio 377. Riječ je o obvezi Europske komisije (u daljnjem tekstu: EK ili Komisija) da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti Komisiji budući da imaju europsku dimenziju.

Razlog smanjenja broja riješenih upravnih predmeta kojih je u izvještajnoj godini riješeno ukupno 53, u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu kada ih je riješeno ukupno 67 je također i u odlasku četiri stručnjaka/zaposlenika iz stručne službe, od toga tri pravnik i jednog ekonomista na nova radna mjesta izvan AZTN-a. Uslijed nemogućnosti žurne zamjene četiri stručnjaka, ostali stručnjaci/zaposlenici iz stručne službe preuzeli su i njihove poslove. Sve navedeno je uz složenost postupaka koje AZTN vodi i inače nedovoljnog broja zaposlenika, rezultiralo nešto manjim brojem riješenih upravnih predmeta.

Nažalost, i u ovoj izvještajnoj godini nastavlja se odljev stručnog kadra, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada od strane poduzetnika u privatnom sektoru koji im mogu ponuditi znatno bolje financijske i druge materijalne uvjete. Dodatni izazov za AZTN predstavlja i stručna edukacija i osposobljavanje novozaposlenih, koja zbog složenosti poslova zna potrajati određeno vrijeme do njihove potpune samostalnosti u radu.

U području tržišnog natjecanja, osim upravnih postupaka veliki dio posla AZTN-a čine i nepravni predmeti u koje spadaju mišljenja iz područja tržišnog natjecanja koja uključuju mišljenja na nacrt prijedloga zakona i drugih propisa te mišljenja na važeće zakone i druge propise, sektorska istraživanja tržišta, odgovore na predstavke podnositelja koji se ne mogu

smatrati inicijativom za pokretanje postupka budući da ne sadrže propisane dijelove inicijative iz ZZTN-a, prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, koja se provode kako bi AZTN mogao utvrditi ima li dostatnih indicija za pokretanje upravnih postupaka, predmete vođenja baza podataka, notifikacije koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004, predmete suradnje s ostalim tijelima i regulatorima, predmete međunarodne suradnje, interne akte AZTN-a, odgovore vezane uz pravo na pristup informacijama te sva ostala očitovanja i odgovore adresatima ZZTN-a.

Također, i u području nepoštenih trgovačkih praksi AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravnih osoba koji nisu vezani uz konkretne upravne (ispitne) postupke, a na koje žurno odgovara u neupravnim predmetima. Osim toga, navode iz predstavki koje dobiva, pretežito anonimnih, ispituje u okviru neupravnih predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podaci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima te se na temelju pribavljenih i analiziranih podataka utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Osim riješenih predmeta na dan 31. prosinca 2023. godine, AZTN je imao ukupno neriješenih 37 upravnih predmeta u kojima je postupak u tijeku. Od toga broja, 30 je upravnih predmeta bilo iz područja tržišnog natjecanja, a sedam upravnih predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi. Od ukupno 30 neriješenih upravnih predmeta iz područja tržišnog natjecanja na dan 31. prosinca 2023. godine, u 23 predmeta je postupak pokrenut u izvještajnoj 2023. godini, a u preostalih sedam u prethodnim godinama. U području nepoštenih trgovačkih praksi, od ukupno sedam neriješenih predmeta na dan 31. prosinca 2023., u pet predmeta je postupak pokrenut u izvještajnoj 2023. godini, a u preostala dva u prethodnim godinama.

U području tržišnog natjecanja ukupno je ostalo neriješeno četiri predmeta iz 2022. godine, i dva predmeta iz 2021. godine. U području nepoštenih trgovačkih praksi ostala su neriješena dva predmeta iz 2022.

Do trenutka pisanja ovog Izvješća, iz 2023. godine riješeno je još 15 upravnih predmeta, 14 iz područja tržišnog natjecanja i jedan iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Ključni i najvažniji cilj AZTN-a u proteklom razdoblju odnosio se na temeljnu aktivnost AZTN-a, a to je provedba nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja u dijelu za koji je ovlašten, s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i aktivnu suradnju s EK i tijelima za tržišno natjecanje drugih zemalja. U okviru tog cilja, fokus rada AZTN-a bio je na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničenje tržišnog natjecanja i nacionalnog gospodarskog rasta.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om.

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku daje se sažeti opis šest temeljnih faza postupka:

(i) *Prva faza - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu.* U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ova faza u pravilu traje šest mjeseci, nakon utvrđenja stanja na mjerodavnom tržištu.

(ii) *Druga faza - donošenje zaključka o pokretanju postupka.* Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, postupak se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka kojim se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja i potrebne dokumentacije. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dostave zaključka. U toj fazi AZTN može provesti nenajavljene pretrage, provodi ekonomske i pravne analize, obvezne razgovore i sve druge radnje potrebne za utvrđivanje relevantnih činjenica i okolnosti. Stoga od stranaka može tražiti dodatna očitovanja i informacije, za što im se također daje primjereni rok.

(iii) *Treća faza - Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.* AZTN je primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, obvezan dostaviti i podnositelju inicijative i svim osobama kojima je u postupku rješenjem priznao prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to prethodno zatražili pisanim putem). U slučaju dostave Obavijesti tim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na Obavijest u istom roku kao i stranke u postupku. Dostavom te Obavijesti stranci se osigurava pravo na obranu, budući da se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti stranka može u pisanom obliku izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave navedene Obavijesti, stranka ima pravo na uvid u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokova u kojima će to učiniti kako bi se žurno otklonili negativni učinci njezinog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje.

(iv) *Četvrta faza - usmena rasprava.* Usmena rasprava se obvezno zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja. Međutim, u nekim predmetima zbog složenosti materije o kojoj se odlučuje, AZTN može zakazati usmenu raspravu i prije donošenja Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a obvezan je zakazati usmenu raspravu po isteku roka za dostavljanje primjedaba na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, kao što je prethodno navedeno. Dakle, u tim slučajevima održavaju se dvije usmene rasprave.

(v) *Peta faza - Odluka Vijeća AZTN-a o povredi propisa i novčanoj kazni za utvrđenu povredu ili ako ne utvrdi povredu, donosi odluku o obustavi postupka.*

(vi) *Šesta faza - donošenje rješenja.* AZTN u skladu s odlukama Vijeća, u roku 4 mjeseca od dana kada utvrdi sve činjenice relevantne za donošenje odluke odnosno najkasnije u roku od četiri mjeseca od zaključenja usmene rasprave, donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu AZTN-a i izriče novčanu kaznu za utvrđenu povredu.

Postupci se pokreću *ex post* po službenoj dužnosti, a široki krug osoba može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka¹⁰.

Tijekom 2023. godine AZTN je riješio ukupno 48 inicijativa u smislu ZZTN-a i predstavi u smislu Zakona o općem upravnom postupku¹¹ (u daljnjem tekstu: ZUP) za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti.

AZTN je u konkretnim postupcima koje je okončao tijekom 2023. godine proveo analizu 63 mjerodavna tržišta, od toga 18 u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, 23 u predmetima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika i 22 u predmetima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Među prioritetima AZTN-a i tijekom 2023. godine bilo je otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma koji za cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišta, prije svega horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji dogovorima o cijenama, podjelom tržišta, ograničavanjem proizvodnje ili tehnološkog razvoja i drugim zabranjenim odredbama i postupanjima nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima, stoga i predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

AZTN je u 2023. godini u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma riješio ukupno 29 predmeta (devet upravnih i 20 neupravnih predmeta). U riješenim predmetima provedeno je ispitivanje 18 mjerodavna tržišta.

Od devet upravnih riješenih predmeta, u jednom predmetu¹² je doneseno rješenje kojim se utvrđuje narušavanje tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. ZZTN-a, u jednom predmetu¹³ je doneseno rješenje kojim se obustavlja postupak jer nije bilo zakonskih pretpostavki za njegovo daljnje vođenje, u šest predmeta¹⁴ su donesena rješenja kojima se odbacuje inicijativa jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka. Jedan upravni predmet¹⁵ okončan je službenom zabilješkom.

Zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika koji se zbog svoje tržišne snage može ponašati na mjerodavnom tržištu u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima, također ugrožava kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućava konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na tzv.

¹⁰ ZZTN, članak 37.

¹¹ ZZTN, članak 37. i Zakon o upravnom postupku („Narodne novine“, broj 47/09., 110/21.), članak 42.

¹² Rješenje AZTN protiv Keindl Sport d.o.o. Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2018-01/005, od 20. 7. 2023.

¹³ AZTN protiv ROSIS UNUS d.o.o. Sveti Križ Začretje, KLASA: UP/I 034-03/17-01/006, od 28.12. 2023.

¹⁴ AZTN protiv COM1 d.o.o., Split, Domagoja Paradija, vlasnika obrta H&D INFO iz Zagreba i EFCo Grupa d.o.o., Dubrovnik, KLASA: UP/I 034-03/22-01/021, od 30.3.2023.; AZTN – prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu bankarskih usluga, KLASA: UP/I 034-03/23-01/008, od 15.12.2023.; AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu redovitog održavanja i zaštite državnih cesta, KLASA: UP/I 034-03/23-01/007, od 15.11. 2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu mlijeka i mliječnih proizvoda, KLASA: UP/I 034-03/23-01/004, od 2.11. 2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu mlijeka i mliječnih proizvoda, KLASA: UP/I 034-03/23-01/003, od 2.11.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu nabave laboratorijske opreme, KLASA: UP/I 034-03/23-01/002, od 29.12. 2023.

¹⁵ AZTN - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu prodaje, ugradnje, održavanja i nadogradnje kućnih telefonskih centrala i sustava proizvođača Ericsson/Aastra/Mitel, KLASA: UP/I 034-03/23-01/006, od 29.12.2023.

isključujuće oblike zlouporabe koji imaju za posljedicu smanjivanje tržišnog natjecanja. Stoga je AZTN i u 2023. godini nastavio svoje djelovanje u području utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika.

AZTN je tijekom 2023. godine iz tog područja riješio ukupno 27 predmeta (22 upravna predmeta i pet neupravnih predmeta). U riješenim predmetima provedeno je ispitivanje 23 mjerodavna tržišta.

Od 22 upravna predmeta, u 13 predmeta su donesena rješenja o odbacivanju inicijative jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu ZZTN-a¹⁶, u tri predmeta je postupak obustavljen jer je tijekom postupka utvrđeno da nema uvjeta za daljnje vođenje postupka¹⁷, u dva predmeta je postupak okončan rješenjem o prihvaćanju obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova predloženih od strane poduzetnika¹⁸, u jednom je predmetu izdano rješenje o konačnosti akta¹⁹, u jednom predmetu je podnesak odbačen kao nepotpun²⁰, a jedan je predmet okončan očitovanjem²¹ budući da je u tom predmetu AZTN postupao po predstavi podnositelja za pokretanje postupka u smislu ZUP-a, odnosno nije bila riječ o inicijativi u smislu ZZTN-a o kojoj se mora odlučiti rješenjem.

¹⁶ AZTN protiv EPPS Elektronsko pismo Pošte Slovenije d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-03/013, od 15.9.2022.; AZTN protiv Dimnjak d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-03/014, od 17.10.2022.; AZTN protiv jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, KLASA: UP/I 034-03/22-03/017, od 9.12.2022.; AZTN protiv Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, KLASA: UP/I 034-03/22-03/015 od 10.11.2022.; Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a – povod inicijativa protiv Diveks j.d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-03/018 od 30.12.2022.; Prethodno ispitivanje stanja na tržištu kabotaže – povod inicijativa protiv Ministarstva mora, Agencije za obalni pomorski promet, Lučke uprave Rijeka, Županijske lučke uprave Cres, Jadrolinije; KLASA: UP/I 034-03/22-03/016 od 2.12.2022.; Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a – povod inicijativa Primax d.o.o. protiv Zagrebački holding d.o.o. – Podružnica Čistoća, KLASA: UP/I 034-03/23-03/003 od 17.3.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a - povod inicijativa Velux Hrvatska krovni prozori d.o.o. podnesena protiv Wieneberger, KLASA: UP/I 034-03/23-03/004 od 12.4.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a – povod inicijativa odvetnice Tibaut protiv Istarskog vodovoda d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-03/010 od 5.6.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu za elektronička plaćanja u eurima u smislu ZZTN-a -povod inicijativa g. Miroslav Solde o postupanju Erste&Steiermarkische banke d.d., KLASA: UP/I 034-03/23-03/015 od 30.7.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a – povod inicijativa poduzetnika Auto promet Sisak d.o.o. protiv poduzetnika Čažmatrans promet, KLASA: UP/I 034-03/23-03/008, od 19.5.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu u smislu ZZTN-a – povod inicijativa poduzetnika Encro kula d.o.o. protiv Hrvatski operator prijenosnog sustava d.d., KLASA: UP/I 034-03/23-03/007 od 16.11.2023.; AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu pomorskog prijevoza putnika u korčulanskom arhipelagu, KLASA: UP/I 034-03/23-01/010, od 3.7.2023.

¹⁷ AZTN protiv Hrvatska pošta d.d., KLASA: UP/I 034-03/21-01/011 od 4.8.2021.; AZTN protiv Hrvatski telekom d.d., KLASA: UP/I 034-03/17-01/018, od 11.10.2017.; AZTN protiv KNAUF d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-03/004, od 7.2.2022.

¹⁸ AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o. i Udruženja drveno-prerađivačke industrije pri HGK, KLASA: UP/I 034-03/21-01/017, od 7.1.2021.; AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/21-01/005, od 17.6.2021.

¹⁹ AZTN protiv Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, KLASA: UP/I 034-03/23-03/009, od 1.6.2022.

²⁰ AZTN – provedba prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu usluga pregleda dimnjaka – povod inicijativa g. Vlade Kesera protiv ovlaštenih dimnjačara na području Grada Zagreba, KLASA: UP/I 034-03/23-03/013, od 25.7.2023.

²¹ Š. P. – upit o stanju predmeta, KLASA: 034-08/23-01/059, od 24.7.2023.

Kada je riječ o koncentracijama poduzetnika, u pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, a sve češće i cijelih industrija, kao odgovora na značajne promjene na mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje. Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* temeljem prijave njezinih sudionika i to samo kada postoji obveza prijave AZTN-u²². Naime, sudionici koncentracija koji kumulativno premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine ukupnog godišnjeg prihoda na svjetskom i hrvatskom tržištu iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, imaju obvezu AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije te je ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njezinu dopuštenost.

Zadatak AZTN-a je unaprijed procijeniti hoće li pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije na strukturu tržišta i interese potrošača prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja konkurenata i povećane opasnosti od zabranjenih dogovora ili mogućeg jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija AZTN je tijekom 2023. godine riješio ukupno 27 predmeta (17 upravnih predmeta i 10 neupravnih predmeta). U tu svrhu analizirao je 22 mjerodavna tržišta.

Riječ je o 17 upravnih predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija i o 10 neupravnih predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih, odnosno održavao radne sastanke vezano uz moguće prijave koncentracija, proveo istraživanja oblika vlasničke povezanosti poduzetnika temeljem informacija trećih i javnosti i provodio analizu podataka iz predmeta EK radi utvrđivanja postojanja učinaka u RH.

Od 17 upravnih predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, okončano je 14 predmeta ocjena koncentracija, od čega su u 11 predmeta koncentracije ocjenjene dopuštenima na I. razini jer je bilo riječ o koncentracijama koje ne dovode do značajnog učinka na tržišno natjecanje s obzirom da se istima ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika. U dva je predmeta²³ ocjene dopuštenosti koncentracija postupak okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene koncentracije. U jednom predmetu²⁴ ocjene dopuštenosti koncentracije u 2023. godini pokrenut je postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na II. razini i doneseno rješenje kojim se koncentracija ocjenjuje dopuštenom.

U jednom predmetu²⁵ ocjene dopuštenosti koncentracije u 2023. u tijeku je nadzor nad provedbom mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima za otklanjanje negativnih učinaka

²² ZZTN, članak 19. i članak 38. stavak 2.

²³"MEDIA SOLUTIONS d.o.o., Osijek i NOVI LIST d.d., Rijeka, KLASA: UP/I 034-03/23-02/007 od 4. 8.2023.; "PLURALIS B. V., Nizozemska i TELEGRAM MEDIA GRUPA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/23-02/003, od 7.4. 2023.

²⁴ EKO-FLOR PLUS d.o.o., Oroslavje i REOMA GRUPA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/22-02/011, od 3. 11. 2023.

²⁵ GRAND AUTOMOTIVE RD Ltd. i GRAND AUTOMOTIVE LLP., RAMLA, IZRAEL i RENAULT NISSAN HRVATSKA d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/22-02/005, od 1.4.2022.

predmetne koncentracije na mjerodavnom tržištu iz rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji donesenog u 2022. godini.

Zabranjenom u 2023. godini nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Nadalje, AZTN je u 2023. godini od EK zaprimio 360 notifikacija koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima trebalo provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene EK, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (u daljnjem tekstu: ECN) određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, riječ je o obvezi EK da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti EK budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

Značajnu aktivnost AZTN-a predstavljaju sektorska istraživanja tržišta koja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima. Riječ je o pravno-ekonomskim analizama pojedinih tržišta, odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja, eventualnih zapreka pristupu tržištu, te analizi regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, što su osnovni preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Sektorska istraživanja tržišta često rezultiraju otkrivanjem indicija za pokretanje postupka.

Tako je AZTN u 2023. godini, osim prethodno spomenutog velikog broja mjerodavnih tržišta koja je istraživao u konkretnim postupcima (njih 63), proveo i tri opsežna sektorska istraživanja tržišta. Riječ je o tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo²⁶, tržištu tiska²⁷ i tržištu prodaje motornih goriva u RH²⁸.

Značajni naponi AZTN-a i u ovoj izvještajnoj godini bili su usmjereni na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno na jačanje kulture tržišnog natjecanja, podizanje razine svijesti o značaju tržišnog natjecanja za gospodarstvo i potrošače, osobito u smislu stvaranja ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište, te uklanjanje faktičkih i administrativnih zapreka razvoju tržišnog natjecanja.

Dakle, osim provedbe propisa iz svoje nadležnosti kroz vođenje upravnih postupaka, AZTN je osobito aktivan u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja. Aktivnostima promicanja prava i politike tržišnog natjecanja nadopunjava se i dodatno osnažuje primarna aktivnost provedbe zakona. Izuzetno važan alat u tom području je ovlast AZTN-a da daje stručna mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, odnosno na važeće zakone i druge propise, odnosno mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om i o drugim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje.

²⁶ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2024/01/Trgovina-na-malo-2022_prikaz-stanja_final.pdf

²⁷ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2023/07/Prikaz-stanja-trazista-tiska-2022-3.pdf>

²⁸ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2024/05/Priopcenje-motorna-goriva-RH.pdf>

U 2023. godini u AZTN-u je u području promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješio 74 predmeta, od toga broja bilo je 13 mišljenja na zakone, 58 očitovanja te tri suradnje.

Sporazumi o suradnji potpisani su s Pravnim fakultetom u Zagrebu te s Ekonomskim fakultetom u Zagrebu²⁹.

AZTN je u području tržišnog natjecanja za utvrđene povrede ZZTN-a u 2023. godini prekršiteljima izrekao novčane kazne u ukupnom iznosu od 281.836,88 EUR.

Kada je riječ o sudskoj zaštiti protiv odluka AZTN-a u području tržišnog natjecanja, žalba nije dopuštena, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH). VUSRH o tužbama protiv odluka AZTN-a odlučuje u vijeću od tri suca.

Ovdje je bitno naglasiti kako isključivo stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine staža nakon položenog pravosudnog ispita, zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a donesenih u području tržišnog natjecanja i u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Naime, AZTN ne koristi odvjetničke usluge pa je i zastupanje AZTN-a pred sudovima dodatan zahtjevan posao koji uspješno obavljaju pravni stručnjaci AZTN-a.

U ovoj izvještajnoj godini, VUSRH je u području tržišnog natjecanja donio šest presuda kojima je odbio sve tužbene zahtjeve tužitelja i u cijelosti potvrdio odluke AZTN-a³⁰.

U području drugog zakona za čiju je provedbu AZTN nadležan – Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, AZTN je tijekom 2023. godine riješio ukupno 50 predmeta, od toga sedam upravnih predmeta i 43 nepravna predmeta. Od dovršenih sedam upravnih predmeta, šest upravnih predmeta pokrenuto je kao rezultat istraživanja stanja na tržištu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, tijekom kojih je na temelju prikupljene i analizirane dokumentacije i podataka, utvrđeno postojanje indicija za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti, dok je povod za pokretanje jednog upravnog postupka bila anonimna predstavka zaprimljena u ranijem razdoblju.

U razdoblju od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. godine zaprimljeno je 14 predstavki, od toga četiri anonimne. Od navedenih 14 predstavki do 31. prosinca 2023. godine riješeno je njih deset, od koji su dvije anonimne. Od navedenih deset riješenih predstavki, u njih devet nisu utvrđene indicije za pokretanje upravnog postupka dok je temeljem jedne predstavke pokrenut upravni postupak. U slučaju četiri preostale predstavke (dvije anonimne i dvije koje nisu anonimne) koje nisu riješene do 31. prosinca 2023., ispitivanja su još uvijek u tijeku.

Sve tri predstavke iz ranijeg razdoblja (dvije iz 2022. i jedna iz 2021.), od čega dvije anonimne i jedna koja nije anonimna, riješene su u 2023. godini.

Zaključno, Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi je u 2023. riješio 13 predstavki, od čega deset zaprimljenih u 2023. i tri zaprimljene u ranijem razdoblju (2021. i 2022. godine). Od navedenih riješenih predstavki njih četiri su anonimne dok ih devet nije anonimno.

²⁹ <https://www.aztn.hr/aztn-potpisao-sporazum-o-suradnji-s-ekonomskim-fakultetom-zagreb/>

³⁰ <https://www.aztn.hr/odluke/odluke-sudova/>

Na dan 31. prosinca 2023. godine u tijeku je bilo postupanje u sedam upravnih postupaka, pokrenutih protiv trgovaca³¹: DJELO d.o.o., Bilice, KONZUM plus d.o.o., Zagreb, TP VARAŽDIN d.o.o., Varaždin, STUDENAC d.o.o., Omiš, PPK-BJELOVAR d.d., Bjelovar te dva upravna postupka protiv TOMMY d.o.o., Split, koji su, zbog ekonomičnosti postupka, spojeni i vode se u okviru jednog upravnog postupka.³²

Budući da je dio okončanih postupaka koje je AZTN pokrenuo prije 1. rujna 2021., dakle prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.; dalje u tekstu: ZID ZNTP), vođeno i okončano primjenom Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 117/17., dalje u tekstu: ZNTP-a iz 2017.), u ovom Izvješću koristi se terminologija iz oba zakona, primjerice, upravno-kaznene mjere odnosno novčane kazne.

AZTN je u 2023. godini okončao sedam upravnih postupaka u smislu odredbi ZNTP-a, pri čemu je u pet upravnih postupaka utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao novčane kazne³³, dok je u dva postupka utvrdio da ne postoje zakonske pretpostavke za njihovo daljnje vođenje, slijedom čega je te postupke obustavio³⁴. Dva predmeta iz 2022. godine su još u tijeku.

U razdoblju od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. godine, AZTN je prekršiteljima ZNTP-a izrekao upravno-kaznene mjere odnosno novčane kazne u ukupnom iznosu od 81.500,00 EUR³⁵. U Državni proračun RH je u istom razdoblju uplaćeno ukupno 42.491,11 EUR upravno-kaznenih mjera odnosno novčanih kazni. Navedeni uplaćeni iznosi odnose se na dva upravna postupka okončana u 2023. godini te tri upravna postupka okončana u ranijem razdoblju.

Protiv rješenja AZTN-a iz područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom, i to zbog: povrede propisa materijalnog prava o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom; bitne povrede odredbi o postupku; pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, i pogrešne odluke o novčanoj kazni i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN. Ukoliko upravni sud odbije tužbu i

³¹ AZTN protiv DJELO d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/006; AZTN protiv KONZUM plus d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/004; AZTN protiv TP VARAŽDIN d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/003; AZTN protiv STUDENAC d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/001; AZTN protiv TOMMY d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-04/005; AZTN protiv PPK-BJELOVAR d.d., KLASA: UP/I 034-03/22-04/002; AZTN protiv TOMMY d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/005.

³² Zaključkom KLASA: UP/I 034-03/22-04/005, URBROJ: 580-16/138-2023-035, od 9.10.2023., postupci KLASA: UP/I 034-03/22-04/002 i KLASA: UP/I 034-03/23-04/005 spojeni su i vode se kao jedan upravni postupak pod poslovnim brojem KLASA: UP/I 034-03/22-04/005.

³³ MLIN I PEKARE d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-04/003; PLODINE d.d., KLASA: UP/I 034-03/19-04/002; PLODINE d.d., KLASA: UP/I 034-03/18-04/010; ULTRA GROS d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/002; BOSO d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/21-04/002.

³⁴ SETOVIA VOĆE d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/19-04/009; PEMO d.o.o. odnosno pravni slijednik STUDENAC d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/19-04/004.

³⁵ MLIN I PEKARE d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/22-04/003 – 1.500,00 EUR; PLODINE d.d., KLASA: UP/I 034-03/19-04/002 – 15.000,00 EUR; PLODINE d.d., KLASA: UP/I 034-03/18-04/010 – 30.000,00 EUR; ULTRA GROS d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/23-04/002 – 15.000,00 EUR; BOSO d.o.o., KLASA: UP/I 034-03/21-04/002 – 20.000,00 EUR.

tužbeni zahtjev, odnosno održi na snazi rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama, stranka ima mogućnost podnošenja žalbe na tu presudu sudu drugog stupnja - VUSRH.

Povodom tužbi podnesenih protiv rješenja AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača u smislu ZNTP-a iz 2017. i izrečene upravno-kaznene mjere, nadležni su upravni sudovi u 2023. godine donijeli jednu presudu, u kojoj je odbijen tužbeni zahtjev tužitelja za poništenje rješenja AZTN-a, kao i zahtjevi za naknadu troškova upravnog spora. Protiv te presude, tužitelj je ponio žalbu VUSRH-u. Odluka o žalbi još nije donesena.

Predstavnici AZTN-a su sudjelovali na više fokusnih sastanaka NTP - mreže provedbenih tijela država članica EU nadležnih za provedbu Direktive 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima, na kojima se raspravljalo o konkretnim temama, s posebnim naglaskom na izazove prekogranične suradnje. Osnovana je i posebna radna skupina za izradu obrazaca, čije su članice bile i dvije predstavnice AZTN-a.

Još jedan bitan segment poslovanja AZTN-a i tijekom proteklog razdoblja bila je međunarodna suradnja. U 2023. godini međunarodne aktivnosti odvijale su se kroz multilateralne oblike suradnje, kao i kroz bilateralne kontakte s nadležnim tijelima za tržišno natjecanje u EU i izvan njega. Isto je vrijedilo i za multilateralne forume suradnje u kojima je AZTN nastavio svoju aktivnu prisutnost.

Nakon što je RH dobio status kandidata početkom 2022. godine, AZTN je nastavio svoje intenzivne aktivnosti u pregovorima o punopravnom članstvu RH u OECD-u. Nakon inicijalnog sveobuhvatnog upitnika o institucionalnom i zakonodavnom okviru u području tržišnog natjecanja te o provedbenoj praksi AZTN-a, uslijedila je prva misija OECD-a u području tržišnog natjecanja u veljači 2023. godine u prostorijama AZTN-a. OECD je potom pripremio pretpristupno izvješće (engl. *pre-accession report*) o kojem se raspravljalo s delegacijom RH koju je predvodila predsjednica vijeća AZTN-a početkom prosinca 2023. godine u Parizu za vrijeme održavanja Globalnog foruma o tržišnom natjecanju.

U okviru radne skupine za tržišno natjecanje, tijekom švedskog i španjolskog predsjedanja Vijećem EU-a, tijekom 2023. godine održano je ukupno šest sastanaka gdje su se raspravljale aktualne teme kao što su: procjena Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, preispitivanje inicijative iz članku 102. UFEU-a, paket za daljnje pojednostavljenje postupaka ocjene koncentracija, preispitivanje obavijesti o utvrđivanju tržišta, implementacija Akta o digitalnim tržištima (DMA). Svi sastanci su održani u Bruxellesu gdje je bio prisutan g. Ivan Palčić iz Stalnog predstavništva RH uz potporu predstavnice AZTN-a iz Zagreba, voditeljice Odjela za međunarodnu i EU suradnju mr.sc. Branimire Kovačević.

Uredba (EU) 2022/1925 o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru (takozvani Akt o digitalnim tržištima ili DMA), donesen je krajem 2022. godine, dok se u cijelosti počeo primjenjivati od 2. svibnja 2023. godine. Navedena je Uredba prenesena u hrvatsko zakonodavstvo kroz Uredbu o provedbi Uredbe (EU) 2022/1925 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. rujna 2022. godine o pravednim tržištima s mogućnošću neograničenog tržišnog natjecanja u digitalnom sektoru i izmjeni Direktiva (EU) 2019/1937 i (EU) 2020/1828 (Akt o digitalnim tržištima), („Narodne novine“, broj

131/23.), koja je stupila na snagu 11. studenoga 2023. godine. Ovom Uredbom u članku 3. kao nadležno tijelo za provedbu utvrđen je AZTN.

U 2023. godini nastavljao se trend povećanja broja upita koje si nadležna tijela za tržišno natjecanje međusobno postavljaju kroz mrežu ECN2. AZTN je zaprimio i odgovorio na 85 zahtjeva za dostavu informacija (što prosječno iznosi 3,2 upućena zahtjeva po državni članici) te uputio 6 zahtjeva prema ostalim državama članicama. AZTN se i na ovaj način pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama. U razdoblju od 1. siječnja 2023. do 31. prosinca 2023. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora ECN-a sudjelovalo je 23 predstavnika AZTN-a ukupno 60 puta (od ukupno 65 održanih sastanaka – 37 virtualnih i 28 uživo). U godinu dana od EK je zaprimljeno i riješeno 360 notifikacija koncentracija.

Održana su dva sastanka šefova EU nacionalnih tijela za tržišno natjecanje, u lipnju i studenome 2023. godine. Na oba sastanka AZTN je predstavljala predsjednica Vijeća dr.sc. Mirta Kapural, dipl. iur. Teme sastanaka čelnika nacionalnih tijela bile su: provedba zakona o tržišnom natjecanju na digitalnim tržištima, koordinacija provedbe DMA s provedbom prava tržišnog natjecanja, evaluacija Uredbe Vijeća (EZ) br.1/2003, članka 102. UFEU-a, iskustva nacionalnih tijela oko novih ECN+ ovlasti, inflacija u sektoru prehrane. Predsjednica Vijeća održala je izlaganje na temu nacionalnih mjera i iskustva AZTN-a s inflacijom.

Godišnja konferencija Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN) održana je u Barceloni od 18. do 20. listopada 2023. godine u organizaciji španjolskog tijela za tržišno natjecanje te je okupila rekordan broj od oko stotinu nacionalnih tijela za tržišno natjecanje odnosno njihovih predstavnika. Na plenarnoj sjednici i u panelima bile su zastupljene Radna skupina za promicanje tržišnog natjecanja, Radna skupina za učinkovitost rada agencija, Radna skupina za kartele, Radna skupina za koncentracije i Radna skupina za zlouporabu vladajućeg položaja. Republiku Hrvatsku je na konferenciji predstavljala predsjednica Vijeća AZTN-a, dr. sc. Mirta Kapural, dipl.iur, koja je također sudjelovala kao moderator u panelu „Karteli i novi digitalni alati za njihovo otkrivanje“.

Kada je riječ o bilateralnoj suradnji, dr.sc. Mirta Kapural, dipl. iur., predsjednica Vijeća AZTN-a, i dr.sc. Irakli Lekvinadze, predsjednik gruzijske agencije za tržišno natjecanje, potpisali su sporazum o suradnji tijekom ICN konferencije u Barceloni 20. listopada 2023. godine. Svrha navedenog sporazuma je promicanje suradnje između agencija ovih dviju zemalja u području provedbe prava i politike tržišnog natjecanja te razmjena stručnih iskustava i informacija o konkretnim slučajevima iz prakse. Slične sporazume AZTN već ima potpisane s tijelima za tržišno natjecanje: Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Kosova, Mađarske, Rumunjske, Sjeverne Makedonije, Srbije i Turske.

AZTN kroz različite komunikacijske kanale posebnu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja provodi se putem edukacija poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

Tijekom 2023. godine djelatnici AZTN-a su bili vrlo aktivni u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja te su održali 20-ak stručnih predavanja, radionica i edukacija i objavili nekoliko stručnih članaka. Edukacija iz područja ZZTN-a, u pravilu, uz praktične primjere obuhvaća temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju s EK, zabranjene sporazume

poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika, te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, a u području ZNTP-a, važnost poštenih trgovačkih praksi u odnosima između kupaca i dobavljača u lancu opskrbe hranom. Ujedno se edukacija često usmjerava na sve aktualnosti i novine u razvoju prava tržišnog natjecanja. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, produbljuje na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo i akademsku javnost.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji³⁶, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje svoje odluke, mišljenja i godišnja izvješća o radu, kao i stručne članke, priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a. Ovlašteni predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te redovito sudjeluje u svojstvu sudionika ili predavača na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi. Sva priopćenja, zakonodavni okvir i sažeci odluka AZTN-a prevode se na engleski jezik i objavljuju na mrežnoj stranici AZTN-a.

Tijekom 2023. godine, AZTN je objavio 66 odluka, odgovorio na 25 novinarskih upita i 23 upita stranaka te objavio 74 priopćenja za javnost. Objavljeno je deset mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - *AZTN info*³⁷, koji donose detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima AZTN-a i njegovih stručnjaka te izvještavaju o najvažnijim odlukama i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u 2023. godini realizirane su s manjim brojem zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Konkretno, **AZTN je na dan 31. prosinca 2023. godine imao 53 zaposlena radnika, dok je u 2022. godini imao 56 zaposlenika.**

AZTN je u 2023. godini proveo postupak zapošljavanja za dva radnika. Jedan postupak proveden je zbog popunjavanja upražnjenog radnog mjesta u Odjelu za opće poslove i u pisarnici, zbog odlaska radnice u mirovinu. Nova radnica zaposlena je 1. srpnja 2023. godine. Također, u Odjelu za legislativu i komparativnu praksu je zaposlena nova radnica, umjesto radnice s kojom je sporazumno raskinut radni odnos na njezin zahtjev još 2022. godine. Za potrebe provođenja javnog natječaja AZTN je ishodio potrebne prethodne suglasnosti od Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva financija te Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, ovisno od kojeg tijela je u određenom trenutku trebalo tražiti suglasnost u skladu s propisima o zabrani novog zapošljavanja³⁸.

Donošenjem internih akata u AZTN-u u 2023. godini nastojalo se popratiti obveze propisane važećim pozitivnim propisima, kako u smislu donošenja novih internih akata tako i u izmjenama i dopunama već postojećih internih akata.

³⁶ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici: <https://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads//2023/02/AZTN-Komunikacijska-strategija.pdf>

³⁷ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>.

³⁸ Odluka o zabrani novog zapošljavanja službenika i namještenika u javnim službama („Narodne novine, broj 35/2022.).

AZTN je 18. siječnja 2023. godine donio Godišnji plan obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika AZTN-a za 2023. godinu, u kojem su navedena planirana sredstva na ime obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Nadalje, tijekom 2023. godine usvojeni su sljedeći novi interni akti AZTN-a:

- Pravilnik o provođenju postupka jednostavne nabave (te uz njega pripadajuće procedure za procese nabave),
- Pravila za upravljanje arhivskim i dokumentarnim gradivom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja,
- Pravilnik o radu,
- Pravilnik o zaštiti na radu i
- Poslovnik o radu Vijeća.

Svi prethodno navedeni akti objavljeni su na mrežnoj stranici AZTN-a i dostupni su zainteresiranoj javnosti.

AZTN je u 2023. godini zaprimio 11 zahtjeva za pristup informacijama, koji su riješeni u roku te su odluke o zaprimljenim zahtjevima dostavljene podnositeljima zahtjeva. Izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2023. godinu dostavljeno je Povjereniku za informiranje te objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Dana 25. rujna 2023. godine Upravna inspekcija Ministarstva pravosuđa i uprave provela je neposredni inspekcijski nadzor nad radom AZTN-a. Upravni nadzor je proces koji se koristi u sustavima javne uprave radi osiguranja zakonitosti, pravilnosti i učinkovitosti rada administrativnih tijela. Glavna svrha upravnog nadzora je kontrolirati i ocjenjivati rad tih tijela kako bi se osiguralo da se provode u skladu s propisima, politikama i procedurama. Predmet inspekcijskog nadzora bila je primjena zakona kojim se uređuje upravni postupak te primjena propisa o uredskom poslovanju, primjena propisa o pečatima i žigovima s grbom RH, primjena propisa u području obavljanja poslova s javnim ovlastima te analiza postupanja po predstavkama. Budući da tijekom nadzora nije bilo nezakonitosti, nepravilnosti ili nedostataka koji bi zahtijevali intervenciju upravne inspekcije, AZTN-u nisu izrečene nikakve mjere. Prema tome, odsutnost mjera u zapisniku o provedbi upravne inspekcije odražava visoku razinu zakonitosti i pravilnosti u radu pri vođenju upravnih postupka u AZTN-u.

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2023. godinu osim detaljnijeg prikaza sadržaja iz ovog sažetka, sadrži i tri priloga:

- PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2023. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a
- PRILOG II. Odluke sudova iz 2023. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a
- PRILOG III. Odluke o kažnjavanju iz 2023. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a

U Zagrebu, 13. lipnja 2023.